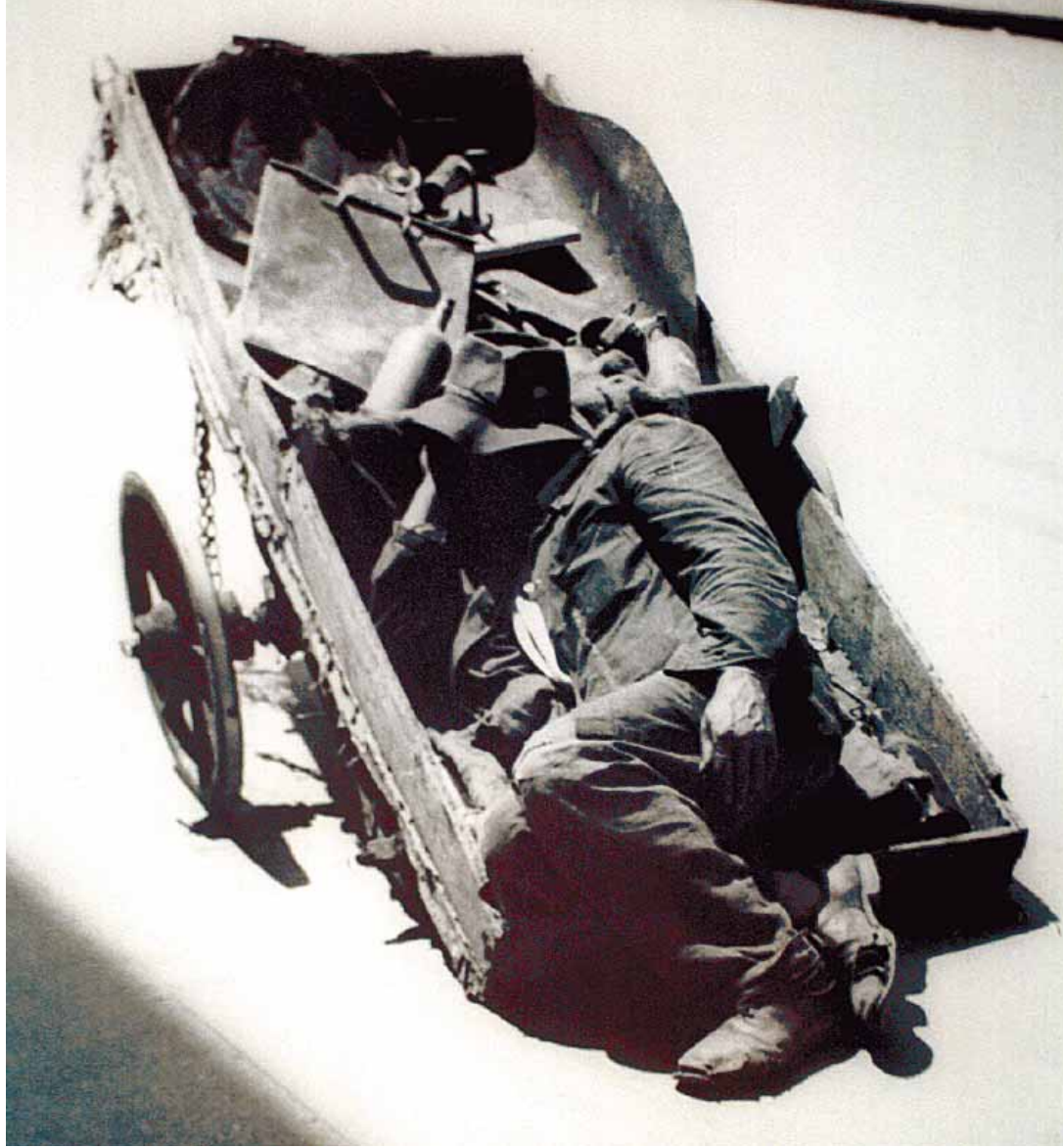

UZ IZLOŽBU PRVOG FOTOGRAFA MUZEJA GRADA ZAGREBA VLADIMIRA GUTEŠE (1888-1960)

Znatiželjnik koji je otkrivao jedan posve novi svijet poput dječaka s njegove poznate fotografije

»Nakupac starog željeza«, 1954.

Jednu od fotografija Vladimira Guteše video sam prvi put davne 1970. godine, prilikom jednog od mojih dolazaka u Fotoklub Zagreb. Bila je to fotografija »Znatiželja«, nastala 1937. godine, koja kao da je već svojim nazivom odredila našu vezu, a danas doživljava svoje oživotvorenje njegovom izložbom koja se održava u ustanovi u kojoj je Guteša ostavio svoj duboki trag, a meni omogućio da znatiželjno krenem tim tragom, na način koji upravo simbolički opisuje fotografija našeg prvog susreta. Na fotografiji vidimo malog

znatiželjnika kako, vireći kroz otvor u plotu, otkriva vjerojatno za njega jedan posve novi svijet, njemu nepoznat, i zato tako zanimljiv. Na tragu mogućeg razumijevanja i iza nedokučivog krije se možda nešto lijepo, beskrajno ljudsko, a opet tako daleko. Tjeskobne misli kao da vrludaju tom smušenom glavom – zbog čega ta barijera i taj mali prozor u svijet čine taj svijet mojoj glavici tako nepristupačnim? Ili je obrnuto? Možda je taj dječak doživio ovaj otvor poput objekta, zumirajući moguće događaje i pretvarajući ih u je-

dnu posve novu priču. Možda nam baš taj mali isječak, viđen iz ograde, otkriva velikog čovjeka, znatiželjnog poput njega samog, čovjeka istih ideja i nakana – proviriti, zabilježiti, zapamtiti i trajno virkanjem zabilježiti djeliće života i prošlosti te nastojanja jedne generacije, ili pak sraz među mnogima, ili ono najljepše – dijalog među mnogima. Iza ove pregrade krije se sijaset informacija, bezbroj ljudskih sudbina, a ja odabirem baš to mjesto i baš taj prostor – mali, omeden interesom, posve novim saznanjem, maštovito nei-

»Prodavač luči«, 1956.

»Autobus Črnomer-Podused«, 1955.

U ponedjeljak se u Multimedijalnoj dvorani Muzeja grada Zagreba otvara izložba fotografija Vladimira Guteše / Njegove fotografije mnogobrojnim stručnjacima i danas predstavljaju izvanrednu podlogu za izučavanje prošlosti Zagreba

shitren, prostor nove istine, nove spoznajnosti. Poruka je mnogo, vjerujem tom virku, i sve više osjećam potrebu da i sam zavirim. Otvaram maksimalno blendu, u želji da ništa ne izgubim i – koga pronalazim? – Vladimira Gutešu početkom stoljeća, točnije godine 1902. kako otkriva čudesno lijepu sliku stvorenu svjetlom, čudesno sredstvo koje nam je ponudio Daguerre nudeći nam nas same, otkrivene trivijalnom slikom na metalu, omogućujući nam da spoznamo da nismo sami i da svijet pripada svima, sa svim svojim problemima, ljepotama i zamkama, darujući nam izvor koji i danas baštinimo. Iz njega je proistekla jedna nova slika svijeta, izvor je to njene demokratičnosti, beskraje informatičnosti, točnosti i brzine. Vizualna se usamljenost pretvara u globalnu sliku svijeta i događaja, bez obzira na kontinente i jezične barijere, bez obzira na boju kože; uspostavljen je jezik kojemu ne treba prevoditelj – univerzalan, jer govori svima čisto i prepoznatljivo; morfološki jasan, tečan, lako se uči, blizak i primjeren nadolazećem čovjeku – čovjeku slike.

nimljivo. Znam da mi neće biti lako, jer »upasti« u nečiji život, posebice u život osobe koju nisam poznao, nimalo mi ne olakšava put, ali će zato, uvjeren sam, učiniti i moj život bogatijim, a neke omogućiti,

zahvaljujući mom trudu, barem malo uživanja i ljepote kojima se i sam nadam. Nije to samo nada, već i vjera u čudno lijepo, a bez koje bih osjećao samo silan strah od mogućeg nanošenja gubitka osobi

»Jakuševački most«, 1937.

koja je u životu imala jedinu nakanu – uživati u ljepoti podarenoj prirodom i prenositi ju na druge nesebičnim darivanjem vlastitoga talenta i dosega naučenog, pretvarajući svijet u kojem živi, premda i u

mrvcama, u jednu novu pozornicu. Pozornica je to pravo života, ponekad grubog, ponajviše lijepog, ali nadasve interesantnog i vrijednog.

ZDENKO KUZMIĆ

Fotografija »Znatiželja« iz 1937. poslužila je autorima kao ideja za ulaznu instalaciju izložbe fotografija Vladimira Guteše

DALIBOR TALAJIĆ

Konkurenciju domaćim stripašima čine Zagor, Blek i Tex Willer jer su – jeftiniji!

Zadnjih nekoliko godina dogodila se u stripu paradoksalna situacija da praktički nemaš gdje što objaviti, a autora je sve više, kaže Dalibor Talajić

anizam »Endem« pokrenut početkom devedestih entuzijazmom Tihomira Tikulina i Sebastijana Čamagajevca, iznjedrio je novu grupu mladih, nadarenih strip crtača, među kojima je uz Daria Kukića, Dinka Kumanovića i ostale, bio i Dalibor Talajić. Jedan od rijetkih iz te grupe, nije završio Primjenjenu, već srednju muzičku školu, a kasnije je diplomirao na Muzičkoj akademiji. Osnivače »Endema« upoznaje na njegovim samim počecima. Iako magazin izlazi svega dvatri puta godišnje, a stripovi nisu honorirani, Dalibor je prepoznao njegovu dragocjenost u otvorenosti prostora za objavljivanje, gdje se moglo raditi što se i kako htjelo.

Što se tiče stripova, imao sam čudno usmjerenje – objašnjava Dalibor Talajić, profesor

klarineta u srednjoj muzičkoj školi u Zagrebu. – Bez obzira na to što su me kao klinca zanimali Superman i ekipa, uvijek sam bio vođen savjetima nekih ljudi i obiteljskih prijatelja, koji su moj dar za crtanje pokušali usmjeriti prema slikarstvu.

To mi je kasnije, kao konačno opredijeljenom strip crtaču, zadalo mnogo problema. Prvo, crtež mi je bio prepriljav, nepregledan, sve je bilo razliveno, a kasnije se pojavio problem montiranja, kadriranja. Spas je došao u vidu »Endema«, gdje smo pekli zanat. Nakon četvrtog broja postao sam član uredništva, a kasnije sam iz »Endema« imao klinaste juriše u ostale listove tipova »Modre laste«, »Hrvatskog rukopisa«...

Daliborovi počeci u »Endemu« zamišljeni su u obliku strip serijala »Metla«, što je pogrdan

izraz za futuristički, polulegalan odred državnog aparata koji riješava najprljavije poslove. Međutim, kompletna saga s bezbroj epizoda i isto toliko stranica, skončala je nakon tri epizode. Kada nema honorara, kada je sam izlazak broja upitan i kada se još mora raditi sa strane, brzo se gubi zanimanje za

duge serijale, pojašnjava Dalibor. Iako je »Metla« ostavljena po strani, Dalibor Talajić nastavlja s objavljivanjem kraćih stripova. Neke naziva pubertetski pametnima ili gegom, no dobro su poslužili kao poligon za vježbanje stilova.

Tako nastaje i strip serija »Vrazi mali«. Iako su u »Modroj

Strip je posredno blizak s glazbom, budući da ima mnogo zajedničkih točaka s filmom, i kad crtam neku priču ili situaciju, zamišljam je kao tekuću, vremensku sekvencu popraćenu glazbom, kaže mladi strip autor Dalibor Talajić

lasti« objavljene samo četiri epizode, vražićak koji se na nepretan način odviše trudi biti pakostan i zločest ne ostaje nezamijećen. Svaka priča je jednostavna, poučna, duhovita.

Zao mi je što serijal u »Modroj lasti« nije zaživio. Što se tiče mojih iskustava, »Modra lasta« je prilično fer institucija. Iako imaju mali broj stranica koje mogu posvetiti stripu, ne utječu mnogo na autora. Jasno – nema seksa, nema nasilja. No zadnjih nekoliko godina dogodila se paradoksalna situacija da praktički nemaš gdje što objaviti, a autora je sve više. Jasno je da selekcija moga postojati i da s vremenom uvijek otpadne neki autor.

Za Dalibora razlog tomu nije samo problem tržišta, nego i u imenima Zagora, Bleka, Willera i cijele ekipe čija su autorska prava za objavljivanje jeftinija nego kod naših strip crtača. Da bi im se konkuriralo nakon dvadesetak godina pojavljivanja na ovim prostorima, potrebno je mnogo ulaganja u marketing, no u Hrvatskoj još uvijek ne postoji interes za pokretanje sličnih strip izdanja. Zbog toga je Daliboru, uz objavljivanje u dječjim listovima kao što su »Fr-

ka«, »Zvrk«, »Moj prvi izbor«, ilustracija ipak nešto što ga uvijek veseli.

Kada nazove urednik i kaže da mu nešto nacrtam, znam da će se to platiti. Ilustracija ima svoje zakonitosti za razliku od stripa, ali i to je vježba. Uzima više vremena, mora biti detaljnija, potpunija, vezana uz temu, mora ispričati priču u jednom crtežu. No i s njom je isti problem kao i sa stripom: ima mnogo autora, a malo novca i selekcija se mora provoditi.

U čekanju boljih dana za strip i ovojesenskog, trećeg međunarodnog strip festivala u Zagrebu, koji je prošle godine okupio gotovo sve članove nekadašnjeg Novog kvadrata i koji bi ove godine trebao dovesti i Bonellija, Dalibor sa svojim učenicima u muzičkoj školi završava još jednu školsku godinu i ulazi u vrijeme ljetnih praznika, što bi mu trebalo priskrbiti više vremena za hobije, među kojima je uvijek na prvom mjesto bilo crtanje.

– Odnos glazbe i stripa mogao bih usporediti samo u onim stvarima koje mi se sviđaju manje jedna od druge. Ono što me u glazbi stvarno zanima je blaži oblik jazza, koji imaju zadanu, prepoznatljivu formu, koja opet dopušta improvizaciju i slobodu izražavanja. U tome je strip posredno blizak s glazbom, budući da strip ima mnogo zajedničkih točaka s filmom. Kada crtam neku priču ili situaciju, zamišljam je kao tekuću, vremensku sekvencu popraćenu glazbom.

PETAR BUKOVAC

